EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 3.6.2025
COM(2025) 266 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

o hodnocení *ex post* programu Práva, rovnost a občanství (druhá část), hodnocení *ex post* programu Evropa pro občany a průběžném hodnocení programu Občané, rovnost, práva a hodnoty

{SWD(2025) 133 final}

1. Úvod

Tato zpráva představuje výsledky hodnocení[1], které provedla Evropská komise, a sestává ze tří částí:

1) hodnocení *ex post* programu Práva, rovnost a občanství (Rights, Equality and Citizenship, dále jen „program REC“)[2], které hodnotí jeho dlouhodobější dopad a udržitelnost jeho účinků, a to na základě výsledků první části hodnocení *ex post*[3] dokončené v roce 2022;

2) hodnocení *ex post* programu Evropa pro občany (Europe for Citizens, dále jen „program EfC“)[4], které hodnotí dosažené výsledky a dlouhodobý dopad programu a udržitelnost jeho účinků;

3) průběžné hodnocení programu Občané, rovnost, práva a hodnoty (Citizens, Equality, Rights and Values, dále jen „program CERV“)[5], které hodnotí jeho předběžné výsledky.

V souladu s pokyny pro zlepšování právní úpravy[6] posuzuje hodnocení tyto tři programy podle kritérií účinnosti, účelnosti, soudržnosti, přidané hodnoty EU a relevantnosti.

Cílem programu REC bylo[7] přispět k dalšímu rozvoji prostoru, kde jsou prosazovány, chráněny a účinně uplatňovány rovnost a práva osob – zakotvené ve Smlouvě o Evropské unii (SEU), Smlouvě o fungování Evropské unie (SFEU), v Listině základních práv Evropské unie a v mezinárodních úmluvách o lidských právech, ke kterým Unie přistoupila. Program EfC současně podporoval iniciativy zaměřené na posílení povědomí o nedávné evropské historii a na zvýšení občanského zapojení na úrovni EU. Program CERV si od roku 2021 klade za cíl podporovat a dále rozvíjet otevřenou, demokratickou, rovnoprávnou a inkluzivní společnost založenou na dodržování práv a zásad právního státu. To zahrnuje dynamickou a posílenou občanskou společnost podněcující demokratické, občanské a společenské zapojení a kultivující bohatou rozmanitost evropské společnosti, založené na společných hodnotách, historii a paměti.

Hodnocení je založeno na důkazech získaných prostřednictvím podpůrné studie provedené externími odborníky[8]. Zohledňuje předchozí posouzení dopadů[9] za účelem analýzy možného návrhu programu Kultura, práva a hodnoty Evropy a bere v potaz průběžné hodnocení programu REC[10], první část hodnocení *ex post* programu REC a průběžné hodnocení programu EfC[11]. Průběžné hodnocení programu CERV konkrétně vychází také ze závěrů druhé části hodnocení *ex post* programu REC na období 2014–2020 a hodnocení *ex post* programu EfC[12].

[1] Viz pracovní dokument útvarů Komise přiložený k této zprávě.
[2] Nařízení (EU) č. 1381/2013 ze dne 17. prosince 2013.
[3] Vzhledem k tomu, že značný počet projektů probíhal ještě v roce 2021, poskytla první část hodnocení *ex post* programu REC (COM/2022/118 final) přehled rozdělení finančních prostředků a zhodnotila předběžné výsledky. Tato zpráva představuje druhou část hodnocení *ex post* a zaměřuje se na dlouhodobé dopady a udržitelnost účinků programu.
[4] Nařízení (EU) č. 390/2014 ze dne 14. dubna 2014.
[5] Nařízení (EU) 2021/692 ze dne 28. dubna 2021.
[6] Zlepšování právní úpravy: pokyny a soubor nástrojů.
[7] Ustanovení článku 3 nařízení (EU) č. 1381/2013.
[8] Byly zjištěny některé problémy s kvalitou údajů, zejména pokud jde o dostupnost a analýzu údajů pro program REC, které byly v maximální možné míře zmírněny s cílem získat spolehlivé výsledky.
[9] SWD(2018) 290 final.
[10] SWD/2018/358 final.
[11] SWD/2018/086 final.
[12] Zatímco činnosti shromažďování údajů pro hodnocení *ex post* programů REC (druhá část) a EfC na jedné straně a průběžné hodnocení programu CERV na straně druhé probíhaly souběžně, celkové hodnocení bylo navrženo a naplánováno tak, aby závěry obou hodnocení *ex post* mohly být využity při analýze průběžného hodnocení.

Hodnocení *ex post* programů REC a EfC se týkají období provádění od 1. ledna 2014 do 31. prosince 2020 a všech činností ve všech zúčastněných zemích[13] v tomto období. Hodnocení *ex post* programu CERV se týká období provádění od 1. ledna 2021 do 31. prosince 2023 a všech činností ve všech zúčastněných zemích[14] v tomto období.

Proběhly konzultace se širokou řadou zúčastněných stran, včetně členských států EU, které jsou členy příslušných programových výborů, žadatelů a příjemců programu, skupin odborníků, agentur, kontaktních míst programu, organizací občanské společnosti a veřejnosti. Celkově se během celého konzultačního procesu vyjádřilo více než 1 000 zúčastněných stran[15].

Tato zpráva shrnuje hlavní závěry hodnocení. Uvádí připomínky a upozorňuje na oblasti, které by Komise mohla ve stávajícím programovém období a v příštím cyklu financování zlepšit.

2. Hlavní závěry hodnocení

Programy EfC a REC byly při dosahování svých cílů účinné. Zkušenosti získané z těchto programů, a to i ohledně zjednodušení postupů ke zvýšení účinnosti pro Evropskou komisi a příjemce a ohledně zviditelnění, byly promítnuty do zlepšení v rámci programu CERV. Vzhledem k těmto zlepšením lze také konstatovat, že tento program je na dobré cestě k dosažení svých cílů. Z hodnocení rovněž vyplynulo, že existuje prokázaná potřeba programu, který by se zabýval otázkami, které jsou předmětem programu CERV. Níže uvedené hlavní závěry jsou strukturovány podle pěti kritérií hodnocení, přičemž každé z těchto kritérií je uvedeno pro každý jednotlivý program.

2.1 Účinnost

Program Práva, rovnost a občanství

Program REC účinně plnil své cíle. Účinně oslovil různé organizace, včetně orgánů veřejné správy, organizací občanské společnosti a výzkumných subjektů, a zajistil tak, aby z jeho iniciativ měly prospěch široké skupiny zúčastněných stran. Tyto iniciativy se zaměřovaly na nediskriminaci, genderovou rovnost, ochranu dětí a prevenci rasismu a násilí, přičemž nepřímo zahrnovaly všechny osoby v EU, které jsou vystaveny diskriminaci, nesnášenlivosti nebo násilí. Ačkoli cílové skupiny byly dobře rozděleny napříč specifickými cíli, některé skupiny byly se specifickými cíli spojeny častěji, což svědčí o pružném a adaptivním přístupu v rámci programu, který účinně reaguje na různé potřeby a situace.

Objem financovaných grantů a veřejných zakázek, jakož i podíl rozpočtu vyčleněného na devět specifických cílů ukazují, že program REC nejvíce přispěl k podpoře účinného uplatňování zásady nediskriminace a k předcházení všem formám násilí páchaného na dětech, mladých lidech, ženách a dalších ohrožených skupinách, jak je uvedeno v plánech v rámci ročních pracovních programů. **Většina projektů financovaných v rámci programu REC** však **přispěla k více specifickým cílům**, nikoli pouze k tomu, na který byly finanční prostředky získány.

V souladu se specifickými cíli je jedním z úspěchů programu REC počet strukturálních koordinačních mechanismů vytvořených se všemi zúčastněnými stranami, včetně Romů, v

[13] Programu REC se mohly účastnit všechny členské státy EU, Island a Srbsko, zatímco Lichtenštejnsko bylo způsobilé pouze pro některé specifické cíle. Kromě všech členských států EU provedlo program EfC šest dalších zúčastněných partnerů: Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Severní Makedonie, Srbsko a Kosovo*.
*Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.
[14] Program CERV se uplatňuje ve všech členských státech EU. V listopadu 2024 byly zúčastněnými partnery rovněž: Albánie, Bosna a Hercegovina, Kosovo, Srbsko a Ukrajina.
[15] V závislosti na identifikované skupině zúčastněných stran byly k provedení konzultací použity specializované metody a nástroje: veřejná online konzultace založená na dotazníku, rozhovory, pracovní skupiny, poradní semináře a cílené průzkumy. Sloužily jako doplněk údajů a informací získaných jinými způsoby, jako je sekundární výzkum a případové studie.

souvislosti s prováděním vnitrostátních strategií integrace Romů[16]. Kromě toho se míra zaměstnanosti žen v EU[17] do konce programu zvýšila z 62,4 % na 66,2 %, rozdíl v odměňování žen a mužů[18] v EU se snížil na 12,3 % a procento lidí, kteří považují domácí násilí na ženách za nepřijatelné[19], se zvýšilo z 84 % na 96 %. To vše jsou pozitivní výsledky. Není však možné určit příčinnou souvislost, a to i vzhledem k tomu, že k pokroku, který se odráží v příslušných ukazatelích, mohlo přispět více faktorů mimo program REC. Finanční prostředky z programu REC přispěly k uspořádání akcí, na nichž je udíleno ocenění Access City Award, a rovněž k uspořádání Evropského dne osob se zdravotním postižením a osvětových seminářů v členských státech a k zavedení evropského průkazu osob se zdravotním postižením v členských státech.

Program REC vykazuje dlouhodobé výsledky i po období 2014–2020. Byly vytvořeny četné nástroje a mechanismy pro přeshraniční spolupráci a nadnárodní sítě. Díky financování z programu REC mohly zúčastněné strany působit v celé EU a budovat dlouhodobé vztahy za účelem podpory a provádění svých strategií v dlouhodobém horizontu. Kromě toho měly typy financovaných činností tendenci přinášet dlouhodobější účinky (např. zvýšení informovanosti a povědomí díky školení a osvětovým činnostem). V letech 2016–2020 se vzdělávacích činností zúčastnilo více než 2,3 milionu osob.

Program se musel vypořádat s vnějšími faktory, přičemž největší dopad měla pandemie COVID-19. Přestože bylo nutné upravit harmonogramy a přesunout projektové činnosti na online platformy, nezdá se, že by pandemie ovlivnila účinnost financovaných projektů, a to i díky opatřením přijatým Komisí (např. flexibilita při prodlužování doby trvání grantových dohod). Pozitivní je, že pandemie přiměla příjemce k lepšímu využívání digitálních technologií a ke spolupráci online.

Program zahrnoval všechny členské státy, přičemž nejvíce projektů provedly organizace v Itálii, Belgii, Řecku a Španělsku. **Zúčastněné strany byly celkově spokojeny s tím, jak byly výzvy zveřejňovány a jak byly šířeny informace.** Menší organizace na místní úrovni se však potýkaly s problémy v přístupu k informacím o možnostech financování, což svědčí o potřebě lepšího informování a podpory.

Program Evropa pro občany

Program EfC splnil své obecné i specifické cíle. Ačkoli není možné určit příčinnou souvislost, údaje Eurobarometru ukazují, že procento občanů EU, kteří se cítí být Evropany[20], se zvýšilo z 63 % v roce 2014 na 72 % v roce 2023, což je mnohem více, než byl cíl programu, tedy 59 %. V souladu s výkonnostními ukazateli stanovenými v nařízení (EU) č. 390/2014[21] příjemci programu odhadují, že do činností v obou jeho složkách se přímo zapojilo více než 9,3 milionu účastníků a celkově do něj bylo v celé EU zapojeno 388 milionů osob. Tato čísla jsou významná, avšak odhad by měl být proveden s opatrností kvůli výhradám týkajícím se kvality zpráv o počtu účastníků. Program také podpořil provedení více než 2 500 projektů v celé EU a 14 707 zúčastněných organizací ve všech akcích. Lze tedy tvrdit, že program mohl alespoň do určité míry přispět k pokroku, který byl v průběhu let zaznamenán v průzkumu Eurobarometru o občanství.

[16] Tento počet vzrostl z nuly v roce 2013 na jeden v každém z 27 členských států v roce 2023.
[17] Eurostat, „Employment and activity by sex and age - annual data“ (Zaměstnanost a aktivita podle pohlaví a věku – roční údaje), https://doi.org/10.2908/LFSI_EMP_A.
[18] Eurostat, „Gender pay gap in unadjusted form by NACE Rev. 2 activity“ (Rozdíly v odměňování žen a mužů v neupravené formě – podle činností dle NACE Rev. 2), https://doi.org/10.2908/EARN_GR_GPGR2.
[19] Zvláštní průzkum Eurobarometr 449: Genderově podmíněné násilí, doi:10.2838/009088.
[20] Ukazatel používaný jako zástupný údaj pro příspěvek k porozumění občanů Unii, její historii a rozmanitosti, k podpoře evropského občanství a ke zlepšení podmínek pro občanskou a demokratickou angažovanost na úrovni Unie.
[21] Nařízení (EU) č. 390/2014 ze dne 14. dubna 2014, článek 15 a příloha III.

Příjemci se domnívali, že jejich projekty dosáhly očekávaných výsledků. Třetina respondentů veřejné konzultace uznala, že **program byl úspěšný při zvyšování povědomí o společné historii a hodnotách EU a při zvyšování účasti v občanském a demokratickém životě. Existence samostatných složek pro činnosti související s posilováním historického povědomí a činnosti občanské společnosti byla užitečná**, protože poskytla odlišné a samostatné příspěvky k dosažení obecných a specifických cílů.

Program EfC podporoval projekty, které přinesly výsledky s potenciálem dlouhodobých dopadů. Jeho hodnota v podobě vytváření sítí[22], nízká administrativní zátěž, inkluzivita a široký tematický záběr byly faktory úspěchu, které posílily dlouhodobý dopad. Bylo zjištěno několik příkladů způsobů, jak činnosti pokračovaly i po skončení projektu nebo měly dopad nad rámec očekávaných výsledků projektu, např. rozvoj politických iniciativ na místní úrovni s cílem poskytnout větší pomoc nevládním organizacím pracujícím se zranitelnými skupinami a vytvoření regionálních platforem pro dialog zúčastněných stran.

Nejvýznamnější neočekávané dopady na program souvisely s pandemií COVID-19, v jejímž důsledku došlo ke zpoždění projektů nebo k významným problémům při jejich provádění. To však nemuselo nutně ovlivnit výsledky, protože příjemci se rychle přizpůsobili a stejně jako v případě programu REC byla opatření přijatá Komisí účinná. Urychlená digitalizace, kterou si pandemie vynutila, měla i vedlejší příznivé účinky, díky nimž některé organizace občanské společnosti oslovily prostřednictvím virtuálních nástrojů více lidí, než bylo plánováno.

Granty byly uděleny příjemcům ve všech členských státech. **Program byl viditelný hlavně pro větší, dobře propojené způsobilé organizace, které se silně zaměřovaly na hledání možností financování.** Příjemci upozorňovali na způsoby, jakými by podle nich mohl být program aktivněji propagován, např. prostřednictvím sociálních a interaktivních médií. Nicméně program v průběhu let úspěšně přilákal rostoucí počet prvožadatelů (v roce 2019 byla dosažena nejvyšší hodnota 66 %), což svědčí o tom, že potenciální žadatelé o programu věděli nebo se o něm dozvěděli.

Program Občané, rovnost, práva a hodnoty

V polovině období **je program CERV na dobré cestě k dosažení svých cílů**. Projekty a jejich navrhované činnosti a výstupy jsou v souladu s druhy akcí, které program plánuje ve všech složkách. Kromě toho **program již překonal většinu svých cílových hodnot**. Na základě shromážděných důkazů je pravděpodobné, že výsledků předpokládaných v intervenční logice bude dosaženo, i když je ještě příliš brzy na to, aby bylo možné učinit definitivní závěr.

Na základě důkazů shromážděných pro toto hodnocení **byly podpořené projekty v souladu s politickými prioritami EU, řešily skutečnou potřebu v dané oblasti, vycházely z dobře zavedených metodik a předem vytvořených silných partnerství, měly silný rozměr EU a nabízely přidanou hodnotu EU**[23]**a plánovaly realistické a udržitelné výsledky**[24]. Všechny konzultované zúčastněné strany se shodly na tom, že mechanismy přerozdělování grantů v oblasti hodnot Unie a v rámci programu Daphne řeší důležité potřeby v sektoru občanské společnosti. Shromážděné důkazy zároveň ukázaly, že **potřeba navýšeného financování EU** vyčleněného na hodnoty, práva a občanství zůstává neřešena. Nedostatek zdrojů vyčleněných na tyto kritické oblasti může omezit schopnost plnit cíle programu CERV.

[22] tj. usnadňování mezinárodní spolupráce v rámci EU, vytváření sítí ve specializovaných tematických oblastech a výměna osvědčených postupů s podobně zaměřenými organizacemi.
[23] Příjemci, s nimiž byly vedeny rozhovory a kteří byli dotazováni v rámci průzkumů, považovali unijní rozměr programu za klíčovou výhodu a motivační faktor, který je vedl k tomu, aby se ucházeli o práci ve více členských státech EU. Někdy bylo možné pracovat v celé Evropě a propagovat a provádět strategie EU pouze díky financování v rámci programu CERV.
[24] První udělený grant byl často odrazovým můstkem k dalšímu rozvoji metodik a přístupů pro následující projekt (projekty) a pomohl upevnit sítě organizací.

Vnější faktory, jako je COVID-19, útočná válka Ruska proti Ukrajině, brexit[25] a konkrétní vnitrostátní podmínky, měly na program celkově omezený vliv. Ačkoli COVID-19 vedl ke zpoždění v provedení některých projektů, nezdá se, že by to mělo nějaký vliv na program CERV jako takový. Kromě toho byly COVID-19 a útočná válka Ruska proti Ukrajině zohledněny v pracovních programech na období 2021–2022 a 2023–2025[26], čímž byla zachována relevantnost programu.

Zviditelnění programu se opírá především o vnitrostátní kontaktní místa programu CERV a informační webináře. Informace jsou sdíleny také prostřednictvím několika dalších kanálů[27], které oslovují potenciální žadatele v celé EU. **Zdá se, že program je v členských státech EU poměrně známý, avšak hlavně u větších organizací s mezinárodními sítěmi nebo ve velkých městech.** Úsilí vnitrostátních kontaktních míst o zviditelnění programu a zapojení zúčastněných stran bylo široce oceněno; důkazy však poukázaly na prostor pro zlepšení informovanosti o programu CERV, zejména mimo úzce vymezené cílové skupiny.

Program **zahrnuje všechny členské státy EU a řadu zemí mimo EU**, které se rozhodly účastnit se programu dobrovolně. **V rámci programu CERV se také zlepšila zeměpisná vyváženost**, neboť podíl projektů ve východní Evropě je vyšší než v předchozích programech[28].

Program CERV prokazuje silný závazek k začleňování hlediska genderové rovnosti a prosazování inkluzivnějšího a spravedlivějšího přístupu k činnostem v jeho rámci. Pro zajištění účinného provádění a na základě postupů, které již byly zahájeny v rámci předchozích programů, začlenil program genderovou rovnost do svých výzev k podávání návrhů a metodiky hodnocení[29][30]. Kromě toho je každý projekt financovaný prostřednictvím grantů posuzován a hodnocen podle toho, jak přispívá ke genderové rovnosti. I přes značné úsilí v oblasti školení a poradenství však značný počet příjemců nadále považoval začlenění genderového hlediska za problém. Srovnání genderového skóre[31] programu CERV s obdobnými programy financování EU[32] ukazuje, že program CERV má největší podíl finančních prostředků věnovaných projektům, které se konkrétně zaměřují na podporu a prosazování genderové rovnosti, což je v souladu s cíli programu. **V letech 2021–2023 každé čtvrté euro z grantů financujících program CERV výrazně přispělo ke genderové rovnosti**; navíc přibližně polovina všech grantů financovala projekty úzce propojené s genderovou rovností[33].

[25] Několik respondentů litovalo, že se Spojené království rozhodlo nevyjednat si účast v programu CERV.
[26] V pracovním programu CERV na období 2023–2025 byla zdůrazněna útočná válka Ruska proti Ukrajině, zejména ve výzvách k předkládání návrhů týkajících se evropské paměti (a to upozornění na problém historického zkreslování a revizionismu), práv dětí (tj. duševního zdraví) a genderově podmíněného násilí a násilí na dětech (tj. podpory obětí válečných zločinů). Důraz na „solidaritu“ v rámci složky 3 (zapojení a účast občanů) lze rovněž považovat za reakci na útočnou válku Ruska proti Ukrajině i na COVID-19.
[27] Například zpravodaj GŘ JUST, který vychází od roku 2019, portál EU pro financování a nabídková řízení, informační schůzky k výzvám k předkládání návrhů atd.
[28] Vzhledem k těmto zjištěním se nezdá, že by neexistence vnitrostátních kontaktních míst v Belgii, Bulharsku, Irsku, na Maltě, v Maďarsku a Polsku měla vliv na zeměpisnou vyváženost v letech 2021–2023, a to s ohledem na přítomnost jiných informačních kanálů, které se zaměřovaly na potenciální žadatele.
[29] Žadatelé musí prokázat, jak budou během provádění projektu dodržovat a sledovat genderovou rovnost, a odborníci najatí na podporu hodnocení návrhů jsou proškoleni v oblasti sledování výdajů souvisejících s genderovou rovností, a to v rámci činnosti Komise týkající se začleňování genderového hlediska do rozpočtu EU. Tento přístup přispěl k budování kapacit mezi odborníky a k lepšímu shromažďování údajů, včetně údajů rozčleněných podle pohlaví.
[30] Informační schůzky a dokumenty s otázkami a odpověďmi poskytují pokyny k začlenění genderového hlediska do návrhů.
[31] V rámci úsilí Komise o začlenění hlediska genderové rovnosti do rozpočtu EU jsou návrhům projektů přidělovány body za genderovou rovnost.
[32] Azylový, migrační a integrační fond (AMIF), program Kreativní Evropa, Evropský sociální fond plus (ESF+), Erasmus+, Horizont Evropa, program Spravedlnost, program LIFE.
[33] V letech 2021–2023 obdrželo přibližně 23 % finančních prostředků v rámci programu CERV poskytnutých prostřednictvím grantů skóre 2 na základě metodiky zohledňování genderového hlediska přijaté Evropskou komisí, zatímco 53 % finančních prostředků obdrželo skóre 1. Metodika je založena na čtyřbodovém systému hodnocení. Skóre 2 označuje intervence, jejichž hlavním cílem je zlepšení genderové rovnosti. Skóre 1 označuje intervence, které mají genderovou rovnost jako důležitý a záměrný cíl, ale ne jako hlavní důvod intervence. Zdroj údajů: údaje o výkonnosti rozpočtu Evropské komise.

2.2 Účelnost

Program Práva, rovnost a občanství

Nařízení o programu REC stanovilo na období 2014–2020 rozpočet ve výši 439 476 000 EUR, přičemž roční částky jsou stanoveny v pracovních programech. Do srpna 2024 bylo na granty a veřejné zakázky vyčerpáno 91 % přiděleného rozpočtu[34]. Navzdory pandemii COVID-19 příjemci potvrdili, že přidělené finanční prostředky vynaložili podle plánu, i když pandemie byla stále nejčastěji uváděným faktorem ovlivňujícím výdaje. Na jedné straně se snížil rozpočet na cestovné a diety, na druhé straně se někdy zvýšily interní náklady na projekty, např. v důsledku (bezplatného) prodloužení projektu nebo neplánovaných nákladů spojených s přechodem na online semináře a podcasty.

Většina příjemců byla spokojena s včasností informací o výzvách, kritérii způsobilosti, výběrovým řízením a zpětnou vazbou, kterou obdrželi. Zavedení portálu eGrants v roce 2016 vyvolalo smíšené reakce: zatímco někteří ocenili snadné používání, jiní se potýkali s technickými problémy. Stávající hodnocení potvrdilo výsledky první části hodnocení *ex post,* totiž že malé organizace, jako jsou organizace občanské společnosti a místní organizace, měly problémy se zajištěním požadované 20% míry spolufinancování. Zúčastněné strany považovaly za zatěžující jak podávání žádostí, tak podávání zpráv[35]. Zúčastněné strany navrhly posun k přístupu více zaměřenému na výsledky, který byl mezitím řešen v rámci programu CERV s paušálním financováním. Kromě toho byl v rámci programu CERV snížen počet ročních výstupů, který příjemci považovali za příliš vysoký.

Navzdory zdůrazňované administrativní zátěži spojené s procesem podávání žádostí a podávání zpráv **přínosy programu REC jasně převážily nad náklady pro příjemce**. Nejenže zájem podávat žádosti o financování přetrvává, ale pro mnoho žadatelů žádajících opakovaně o granty tento **program vyplnil skutečnou mezeru, poskytl nezávislé financování a v mnoha případech by žádné jiné zdroje financování nemohly pokrýt témata a typy financovaných činností**.

Program Evropa pro občany

Nařízení (EU) č. 390/2014 stanovilo rozpočet programu EfC na 185 468 000 EUR. Rozpočet byl v průběhu provádění dvakrát navýšen: v roce 2014 o 2,25 milionu EUR a v roce 2020 o 6,9 milionu EUR. S výjimkou let 2014 a 2020 zůstaly programové výdaje v průběhu let stabilní a v souladu s plány stanovenými v příslušných pracovních programech.

Míra úspěšnosti se značně lišila[36], přičemž vysoký počet kvalitních návrhů nemohl být financován. **Přínosy programu EfC převážily nad náklady příjemců**, přičemž většina příjemců úspěšně čerpala přidělené finanční prostředky; ti, kteří měly potíže s čerpáním prostředků, se s těmito problémy potýkali z důvodu mimořádných okolností, které nastaly během pandemie COVID-19. Téměř všichni příjemci prostředků z programu EfC, s nimiž byly vedeny konzultace, považovali proces podávání žádostí za jasný, přístupný, jednoduchý a přímočarý. Je však důležité poznamenat, že program využíval paušální financování již v době, kdy se neopíral o systém eGrants (jako program REC od roku 2016). Pro některé příjemce prostředků z programu EfC mohl přechod na systém eGrants představovat výzvu, což vedlo k tomu, že předchozí postupy vnímali jako jednodušší.

[34] Vzhledem k tomu, že u několika grantů, které skončily v roce 2024, zbývá ještě uhradit platby, je pravděpodobné, že se tento podíl dále zvýší.

[35] Některé z obdržených připomínek se týkaly zbytečného opakování při podávání zpráv a změn požadavků na podávání zpráv během období provádění.

[36] Od pouhých 6 % u projektů občanské společnosti až po 30 % u návrhů v první fázi partnerské spolupráce měst.

Díky zjednodušením, k nimž došlo v průběhu dalších verzí programu, se zlepšila jeho dostupnost pro organizace občanské společnosti všech typů a velikostí. Úspěšným prvkem programu bylo používání paušálních částek a jednotkových nákladů.

Ačkoli to bylo pro některé menší nebo místní organizace občanské společnosti náročné, požadavek spolufinancování byl přijat jako nezbytný a podporující získání dalších finančních prostředků. Většina příjemců se při získávání dodatečných finančních prostředků nesetkala s žádnými zvláštními obtížemi. Zvýšení zálohových plateb ze 40 % na 50 % v roce 2019 a na 60 % v roce 2020 ještě více usnadnilo přístup menších organizací k programu.

Financování programu přineslo hodnotné výsledky, které přispěly k jeho cílům a širším politickým cílům a prioritám EU. Hodnocení však odhalilo několik případů, kdy bylo možné administrativní zátěž ještě více snížit, např. prostřednictvím dalších pokynů.

Komunikace mezi Komisí a příjemci byla otevřená a jasná. Výběrové řízení bylo obecně považováno za spravedlivé a transparentní a bylo konstatováno, že Komise poskytla odpovídající zpětnou vazbu k výsledkům. **Obecně byly požadavky na podávání zpráv považovány za jasné, přímočaré a jednoduché**, i když méně zkušené přijímající organizace by ocenily podrobnější pokyny a školení o požadavcích na podávání zpráv a formulářích. Skupina pro občanský dialog, která je specifickým prvkem programu EfC, poskytla významné příspěvky.

Program Občané, rovnost, práva a hodnoty

Analýza kritéria účinnosti potvrdila, že **přínosy programu CERV doposud převažují nad náklady**, které příjemci nesou v důsledku své účasti.

Hlavní přínosy financování přímo souvisely s projektem (tj. s **možností uplatnit požadovaný přístup**), ale také se týkaly **intenzivnějšího vytváření sítí a spolupráce s partnery v jiných zemích** a **většího zviditelnění a uznání organizace,** protože získala finanční prostředky EU. Mezi důležitými přínosy financování byla rovněž zmiňována možnost **testovat inovativní přístupy k řešení společenských problémů**, zapojení nových typů zúčastněných stran a přínos pro jejich cílové skupiny prostřednictvím většího rozvoje kapacit. Krize životních nákladů však zapříčinila, že se přínosy financování výrazně snížily a mnozí příjemci měli problém udržet plánované rozpočty projektů a v některých případech museli upravit rozsah plánovaných činností.

Mezi hlavní účinky nových prvků provádění[37]**, které Komise zavedla v rámci programu CERV, patří zlepšení předvídatelnosti, omezení byrokracie, posílení monitorování programu**[38] **a zapojení většího počtu organizací na místní úrovni a menších organizací** prostřednictvím mechanismů přerozdělování grantů[39]. Jednu výjimku z tohoto celkového zjednodušení a snížení byrokracie představují jednotkové náklady. Zdá se, že jejich zavedení na institucionální úrovni Komise přispělo ke složitosti, zejména proto, že neodrážejí skutečné náklady na činnosti a vedou k významným omezením cestovních nákladů.

Proces podávání žádostí je včasný a **informace o výzvách se k žadatelům dostanou, když je potřebují**. Pro příjemce projektů **byly hlavní náklady programu spojeny s časem zaměstnanců a zdroji potřebnými k investování do procesu podávání žádostí**, přičemž se značně lišily mezi menšími organizacemi, které tyto náklady vnímaly jako mnohem vyšší, a většími organizacemi s profesionálními nabídkovými týmy, pro které tyto náklady zřejmě

[37] Víceleté pracovní programy, paušální částky, mechanismus přerozdělování grantů, rámec pro monitorování výkonnosti programu.

[38] Je zaveden rámec pro monitorování výkonnosti programu a existují specializované nástroje pro shromažďování údajů o výstupech a výsledcích.

[39] Všechny zúčastněné strany, které byly konzultovány v rámci hodnocení, potvrdily, že zavedení přerozdělování grantů třetím stranám (tj. finanční podpory třetím stranám) pomohlo zlepšit přístupnost financování EU pro malé a místní organizace prostřednictvím zjednodušených postupů podávání žádostí, s nimiž pomáhají „zprostředkovatelé“.

nepředstavovaly takový problém. **Administrativní zátěž byla označena za riziko pro velmi malé projekty** (např. partnerská spolupráce měst), mimo jiné kvůli náročnosti používání systému eGrants, což může žadatele odradit od podání žádosti, pokud je úsilí potřebné k podání žádosti vyšší než očekávaná relativně omezená částka grantu.

Ačkoli spokojenost se zpětnou vazbou k žádostem získanou od Komise byla vysoká, zdá se, že existuje prostor pro zlepšení soudržnosti v úrovni poskytovaných údajů a pro lepší vyjasnění toho, co Komise od žádostí očekává[40].

Pokud jde o přístup k podávání zpráv, **došlo ve srovnání s programem REC k výraznému zlepšení v jasnosti požadavků na podávání zpráv**. Například snížení požadavků na podávání zpráv umožnilo, aby se projekty více orientovaly na výsledky.

Zjištěné menší problémy s neefektivitou se týkaly požadavků na podávání zpráv pro příjemce grantů na provozní náklady[41]. **Jako zatěžující byl označen také proces podávání žádostí o rozpočtové změny**. Shromažďování údajů prostřednictvím průzkumu EU o spravedlnosti, právech a hodnotách – jednoho z monitorovacích nástrojů programu – bylo rovněž kritizováno kvůli nedostatečné relevantnosti pro cílové skupiny, délce a požadavku na shromažďování údajů o rovnosti[42].

Hodnocení rovněž označilo **nedostatečnou uživatelskou přívětivost systému eGrants** a technické problémy za důležitý faktor ovlivňující účinnost programu[43].

Malý počet nástrojů informačních a komunikačních technologií (IKT), na které byly uděleny veřejné zakázky a granty, ve srovnání s ostatními druhy financovaných činností svědčí o tom, že existuje prostor pro ještě lepší využití možností digitalizace na úrovni projektů.

2.3 Soudržnost

Program Práva, rovnost a občanství

Hodnocení potvrdilo zjištění z první části hodnocení *ex post,* totiž že **cíle a intervence programu REC byly v souladu s širšími politikami a prioritami EU**. To bylo zajištěno díky povaze programování programu REC, kdy priority výzvy k podávání návrhů vycházely z konkrétního strategického vývoje a priorit Komise. Program financoval činnosti zaměřené na prevenci, ochranu a podporu obětí, včetně zvyšování povědomí široké veřejnosti, odborné přípravy odborníků a budování kapacit organizací a struktur, které se touto problematikou zabývají. Posiloval postavení LGBTIQ+ osob, podporoval oběti trestných činů z nenávisti a prosazoval jejich práva. Byly financovány činnosti na podporu osob se zdravotním postižením a prosazování jejich práv a na podporu Romů a prosazování jejich začlenění a práv. Z programu byly financovány také činnosti zaměřené na zlepšení rovnosti prostřednictvím ekonomické nezávislosti, sladění profesního a soukromého života a snížení rozdílů v odměňování žen a mužů, ale také činnosti zaměřené na ukončení genderově podmíněného násilí. Kromě toho bylo do koncepce programu začleněno uplatňování hlediska genderové rovnosti a prosazování genderové rovnosti: tyto prvky musely být začleněny a vyhodnoceny ve všech financovaných projektech s cílem zajistit, aby genderová rovnost byla součástí koncepce, provádění, monitorování a hodnocení činností.

[40] Žadatelé například navrhli, aby se zlepšila srozumitelnost používané terminologie a metodiky a aby se uvedly konkrétnější příklady a osvědčené postupy, kterými se lze řídit.
[41] Načasování zpráv nebylo vždy v souladu s účetním obdobím příjemců, což vedlo k žádostem o prodloužení. Často to bylo způsobeno tím, že požadované údaje nebyly v plánovaném termínu podávání zpráv ještě k dispozici, protože závisely na účetní uzávěrce příjemce ke konci roku. Šablona pro podávání zpráv byla rovněž navržena pro podávání zpráv na základě projektů, což nemusí být považováno za vhodné pro všechny druhy příjemců.
[42] Průzkum byl upraven v září 2024 na základě předchozí zpětné vazby od příjemců.
[43] Přestože byl systém nedávno revidován, jeho účinnost nebylo možné v rámci tohoto hodnocení posoudit.

Program REC rovněž přispěl k novým prioritám Komise[44], které stanovila předsedkyně von der Leyenová na období 2019–2024.

Program REC doplnil další nástroje financování EU[45]. Soudržnost byla zajištěna v různých fázích životního cyklu programu: od cílů stanovených nařízením přes provádění (roční pracovní programy) až po zahájení projektu. Přibližně třetina příjemců programu REC, s nimiž bylo toto hodnocení konzultováno, uvedla, že obdržela finanční prostředky z jiných zdrojů[46]. Příjemci neuvedli žádnou nesoudržnost nebo překrývání s těmito zdroji financování nebo s vnitrostátními, regionálními nebo místními prostředky.

Program Evropa pro občany

Program EfC byl v souladu s politikami a prioritami EU. Stejně jako v případě programu REC bylo při hodnocení zjištěno, že program EfC byl v souladu s prioritami Komise na období 2014–2020, ale zároveň prokázal flexibilitu, díky níž se mohl přizpůsobit prioritám nové Komise na období 2019–2024. Projekty financované v rámci programu se zabývaly zásadními otázkami, jako jsou falešné zprávy, mediální gramotnost a e-demokracie. Mnoho z nich se zabývalo solidaritou a sociálním začleňováním, využíváním digitálních nástrojů k posílení demokratické angažovanosti a prosazováním hodnot EU. Celkově se všechny projekty snažily podpořit silnější demokratickou angažovanost. Zvýšená digitalizace během pandemie COVID-19 tento soulad ještě zdůraznila. V rámci ročních pracovních programů bylo potenciálním příjemcům důsledně doporučováno aktivní využívání sociálních médií s cílem oslovit zejména mladší generace, což se vyplatilo, jak ukazuje vysoký počet účastníků programu ve věku do 30 let (tj. téměř polovina odhadovaných přímých účastníků). Tento program usnadnil činnosti „zdola nahoru“, které přispěly ke klíčovým prioritám EU.

Program podpořil evropskou občanskou iniciativu – jedinečný nadnárodní nástroj umožňující občanům EU přímo se zapojit do legislativního procesu, v souladu s cílem EU posílit participativní demokracii. **Program doplňoval další programy EU**[47] a podporoval jedinečné činnosti, které posílily jeho výrazný přínos k cílům EU. Jednotlivé prvky programu účinně podporovaly vytváření sítí a vytvářely nové příležitosti k součinnosti. To bylo zvláště cenné pro posílení přeshraniční spolupráce, usnadnění vzdělávacích a kulturních výměn prostřednictvím jiných programů, jako je Erasmus+, a pro rozvoj dvoustranných partnerství s partnerskými organizacemi. **Zaměření na kulturní dědictví a činnosti související s posilováním historického povědomí bylo v souladu s iniciativami, jako je Evropský rok kulturního dědictví (2018), čímž se zdůraznila úloha programu při podpoře společné evropské identity**.

Program Občané, rovnost, práva a hodnoty

Program CERV zaujímá v rámci politiky a financování EU jedinečné místo a řeší nedostatky tam, kde jiné financování není k dispozici, jak potvrdili příjemci a veřejná konzultace. **Program CERV nabízí výhody, které nelze nalézt v jiných programech**, jako je celoevropské pokrytí, komplexní škála témat, možnost zajistit nezávislé zdroje financování, zvláštní zaměření na hodnoty EU, granty značného rozsahu, granty na provozní náklady a mechanismy přerozdělování grantů. Celkově je zřejmé, že **program CERV zaujímá místo, které by jinak bylo v oblasti financování hodnot a práv do značné míry prázdné**.

[44] Unie, která si klade vyšší cíle. Moje agenda pro Evropu. Politické směry pro příští Evropskou Komisi, 2019–2024.
[45] Například: Erasmus+, program Spravedlnost, Horizont 2020, AMIF, ESF, Kreativní Evropa a Evropský fond pro regionální rozvoj.
[46] např. od agentur OSN nebo visegrádského fondu.
[47] Například Erasmus+, Kreativní Evropa a Evropský sociální fond. Synergie mezi těmito programy byly využívány v praxi, zejména prostřednictvím příležitostné neformální spolupráce vnitrostátních struktur, jako jsou vnitrostátní kontaktní místa programu EfC, kanceláře programu kreativní Evropa a národní agentury programu Erasmus+.

Nicméně vzhledem k výraznému nedostatku finančních prostředků využívají příjemci, pokud mohou, i jiné zdroje financování, například visegrádský fond. U některých specifických témat se příjemci snaží doplnit financování v rámci programu CERV financováním z jiných programů EU, jako je Erasmus+ a Horizont Evropa, nebo financováním ze strany vlád (na vnitrostátní, regionální a místní úrovni).

Pokud jde o vnitřní soudržnost všech čtyř programových složek, nevyskytly se žádné zvláštní problémy. Zdá se, že příjemcům vyhovuje jednotná struktura, která nahradila předchozí programy, a rozdělení témat do jednotlivých složek nepovažují za problém. **Příjemci se domnívali, že nová struktura programu CERV**, která spojuje financování EU v oblasti hodnot, práv a občanství do jednoho programu, **podporuje soudržnost a synergie mezi různými politickými prioritami**, **a konstatovali, že přispěla k ucelenějšímu přístupu k řešení společenských výzev a prosazování hodnot EU**.

Provádění programu je v souladu s mezinárodními závazky a cíli EU, včetně cílů udržitelného rozvoje OSN. Ve výzvách jsou systematicky uváděny křížové odkazy na mezinárodní závazky. Výsledky měření výkonnosti rozpočtu EU ukazují, že se ekologické sestavování rozpočtu pro horizontální ekologické priority zatím využívá jen v omezené míře, což je dáno i povahou programu, nicméně existuje několik projektů s rozměrem změny klimatu.

2.4 Přidaná hodnota EU

Program Práva, rovnost a občanství

Důkazy potvrdily, že **výsledků programu REC bylo možné dosáhnout pouze prostřednictvím opatření na úrovni EU**. **Program přispěl k důslednému a soudržnému provádění práva EU a k širokému povědomí veřejnosti o právech, která z něj vyplývají**. Jak již bylo uvedeno výše, jedním z hlavních výsledků, které příjemci uvedli, bylo zvýšení znalostí a informovanosti.

Program REC přispěl k **rozvoji vzájemné důvěry mezi členskými státy a zlepšení přeshraniční spolupráce**, což jasně dokládá 157 nadnárodních sítí vytvořených v letech 2016–2020. Program rovněž pomohl **připravit a šířit osvědčené postupy** a **vytvořit minimální standardy, praktické nástroje a řešení, která řeší přeshraniční nebo celoevropské problémy**. Výstupy těchto činností byly využívány i po skončení projektů.

Díky nezávislému financování umožnil program řešit citlivá témata, která by na vnitrostátní úrovni nebyla financována. Téměř všichni příjemci, s nimiž byly vedeny rozhovory, potvrdili, že **pokud by program nebyl zachován, vnitrostátní vlády by pravděpodobně nedokázaly zaplnit mezeru ve financování**. Program zvýšil kapacitu celé řady klíčových aktérů občanské společnosti a organizací zabývajících se lidskými právy. Několik příjemců grantů na provozní náklady zdůraznilo, že financování z programu REC bylo pro jejich organizaci zásadní a že by jinak nebyli schopni pokračovat v činnosti.

Program Evropa pro občany

Je pravděpodobné, že dopadů zjištěných v rámci programu EfC by nebylo dosaženo bez zvláštní podpory programu na úrovni EU. Mnozí příjemci by jen obtížně prováděli projekty podobného rozsahu nebo se stejným dopadem.

Tento program reagoval zejména na problémy organizací občanské společnosti související s nedostatkem finančních prostředků na oblasti práce, které jsou zásadní pro evropské občanství. **Byl klíčový pro činnosti vyžadující přeshraniční spolupráci a širší evropskou perspektivu, neboť žádné podobné vnitrostátní nebo regionální režimy se nemohly vyrovnat působnosti a rozsahu tohoto programu.** Program financoval činnosti, do nichž se zapojili občané a organizace z mnoha zúčastněných zemí, a posiloval tak pocit evropské identity a

sounáležitosti. Nadále tak vyplňoval prostor, kde by jinak byla mezera, a vytvořil rovné podmínky, které umožňovaly rovný přístup k programu všem s výjimkou některých menších organizací.

Tyto výsledky byly kvantifikovatelné na základě počtu projektů zahrnujících více zemí a rozsahu dosažené přeshraniční spolupráce. Schopnost programu překonávat rozdíly mezi jednotlivými státy a prosazovat soudržný evropský přístup byla klíčová při řešení různých problémů, kterým se na vnitrostátní úrovni čelí. Na úrovni programu zahrnovalo 70 % projektů nadnárodní partnerství. Usnadněním přeshraničních partnerství a výměny osvědčených postupů umožnil program organizacím občanské společnosti všech velikostí zapojit se do inkluzivnějších a efektivnějších činností. Tato podpora měla zásadní význam pro zvýšení schopnosti organizací působit ve větším měřítku nebo nad rámec jejich obvyklého mandátu. Ačkoli většina příjemců nepovažovala financování z programu EfC vždy za rozhodující, podařilo se jim díky němu dosáhnout více, než by dokázali bez něj. Program umožnil organizacím provést konkrétní projekty a oslovit širší cílovou skupinu, zejména v oblastech, kde byly možnosti financování na vnitrostátní nebo regionální úrovni omezené. V některých případech bylo financování nezbytné pro přežití organizací působících v náročných podmínkách financování.

Program Občané, rovnost, práva a hodnoty

Vzhledem k tomu, že v mnoha členských státech EU chybí veřejné prostředky v tematických oblastech, na které se vztahuje program CERV, **zůstává financování z programu CERV významným příspěvkem k činnosti občanské společnosti v těchto oblastech**. Program přináší vyšší přidanou hodnotu, než jakou by vytvořily členské státy jednající samostatně.

Většina konzultovaných zúčastněných stran se domnívala, že veřejné financování nadnárodních projektů zaměřených na práva a společenské výzvy v členských státech je minimální nebo žádné. Řada organizací občanské společnosti se také potýkala s problémy při získávání vnitrostátních finančních prostředků v oblasti rovnosti a nediskriminace a boje proti násilí na ženách. V této souvislosti **byla zdůrazněna možnost získat přímé financování od Komise, která významně přispívá ke spravedlnosti a nezávislosti**.

Shromážděné důkazy naznačují, že v případě neexistence programu CERV by pravděpodobně došlo k negativnímu dopadu, který by mohl ovlivnit již tak se zmenšující občanský prostor v celé EU a výrazně zpomalit pokrok při dosahování genderové rovnosti a rovnosti obecně. Zpětná vazba od zúčastněných stran rovněž potvrdila, že zastavení financování z programu CERV by přispělo k dalšímu oslabení pocitu evropského občanství a identity, k větším překážkám pro osoby se zdravotním postižením, k nárůstu násilí na dětech, k nárůstu extremismu a radikalismu a k dalšímu rozdělení.

2.5 Relevantnost

Program Práva, rovnost a občanství

Program REC byl i nadále relevantní, neboť účinně řešil stávající i nové potřeby v EU, včetně přetrvávajících společenských výzev, jako je diskriminace LGBTIQ+ osob, Romů, osob se zdravotním postižením a starších osob. Jádrem programu byly rovněž otázky jako trestné činy z nenávisti, nenávistné verbální projevy a násilí na ženách a dětech, které se objevily ve specifických kontextech, jako je online prostředí a pandemie COVID-19.

Tempo pokroku[48] při dosahování plné rovnosti a základních práv v celé EU zdůrazňuje trvající relevantnost cílů programu, zatímco vysoká míra žádostí v rámci různých specifických cílů potvrdila silnou poptávku po podpoře. Flexibilní programování zajistilo, že program REC mohl reagovat na dynamickou sociálně-politickou situaci v EU a zůstat relevantní pro měnící se potřeby zúčastněných stran a občanů.

Pandemie COVID-19 vyžadovala, aby program prokázal flexibilitu, pokud jde o postupy, harmonogramy a činnosti. Příjemci velmi pozitivně hodnotili způsob, jakým byly řešeny související problémy, a skutečnost, že byl zajištěn pokrok projektu. Příjemci se domnívali, že program reaguje také na politické a v menší míře na ekonomické faktory. Co se týče problémů, jako významné byly označeny inflace a omezení kritérií způsobilosti, zejména pokud jde o země mimo EU.

Program REC se účinně zaměřil na marginalizované a zranitelné skupiny, jako jsou oběti násilí, etnické menšiny a děti, v souladu s klíčovými výzvami, kterým čelí společnost EU. **Program prokázal značný význam pro své příjemce, neboť financování odpovídalo jejich strategickým cílům, čímž se zamezilo nutnosti provést nepřiměřené úpravy jejich činností.** Zaměření na budování kapacit, sdílení znalostí a strukturální podporu účinně řešilo požadavky příjemců[49]. Program také pomohl rozvoji a konsolidaci sítí, což bylo zásadní pro rozšíření dopadu činností a podporu mezinárodní spolupráce.

Někteří příjemci navrhli následující oblasti pro zlepšení: větší pozornost věnovaná intersekcionalitě při řešení genderových otázek a otázek sociálního začleňování, větší zaměření na nové problémy, jako jsou dezinformace, duševní zdraví a rozvoj v raném dětství, a zapojení zemí mimo EU pro lepší mezinárodní spolupráci.

Program Evropa pro občany

Soulad s širšími politickými cíli a prioritami EU a podpora pocitu evropské identity, kterých bylo dosaženo v rámci programu EfC, zůstávají relevantními cíli. Podporou evropské občanské iniciativy program posílil demokratický život a umožnil občanům ovlivňovat politiky EU. Úsilí Komise o zvýšení povědomí a zlepšení dostupnosti evropské občanské iniciativy ukázalo praktický přístup k posílení postavení občanů. Program rovněž podporoval účast občanů prostřednictvím iniciativ na místní úrovni, posiloval pocit sounáležitosti a vzájemného porozumění mezi Evropany a poskytoval platformy pro smysluplný dialog a akce zaměřené na společné otázky. Činnosti v rámci partnerské spolupráce měst podporovaly přeshraniční interakce a kulturní výměny, posilovaly evropskou identitu a pokračující dialog o integraci a společných hodnotách, zatímco projekty týkající se evropské paměti přispívaly ke společnému porozumění evropské historii.

Program EfC byl pro své konečné příjemce důležitý a většinou se zabýval potřebami a cílovými skupinami v tematických oblastech, které jsou aktuální i dnes. Struktura programu podporovala širokou řadu iniciativ v souladu s potřebami a prioritami organizací občanské společnosti a umožňovala jim pružně přizpůsobovat projekty konkrétním tematickým oblastem.

Hlavní zaměření příjemců na zapojení a účast občanů zdůraznilo relevantnost programu vzhledem k jeho zaměření na občany. Klíčovým cílem byly také organizace občanské

[48] Například ze zvláštního průzkumu Eurobarometr 535 vyplynulo, že diskriminace je stále velmi rozšířená, přičemž 42 % respondentů souhlasilo s tímto tvrzením na základě náboženství nebo víry, 45 % na základě věku, 49 % na základě zdravotního postižení a 54 % na základě sexuální orientace. Viz: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2972. V této souvislosti je třeba poznamenat, že právní předpisy EU se na tyto důvody vztahují pouze v některých oblastech života.

[49] Mnoho příjemců grantů na provozní náklady například uvedlo, že úsilí o budování kapacit podpořilo jejich organizační rozvoj a dlouhodobou udržitelnost. Řada příjemců také zdůraznila, že jim financování umožnilo provést projekty, které by jinak nebyli schopni uskutečnit. Toto financování často sloužilo jako základ pro další rozvoj projektů a metodický pokrok.

společnosti, což odráží závazek programu podporovat otevřený dialog a spolupráci, které jsou stěžejní pro dosažení politických cílů EU. Na orgány veřejné správy se program zaměřil za účelem prosazování zájmů, což posílilo relevantnost programu podporou účinného dialogu mezi občanskou společností a tvůrci politik. Začlenění zranitelných skupin rovněž prokázalo závazek v rámci programu řešit nerovnosti a zapojit hlasy marginalizovaných skupin do demokratického procesu.

Příjemci se shodli na tom, že priority programu dobře odpovídají klíčovým potřebám členských států v oblasti občanské angažovanosti a historického povědomí. Značná část respondentů veřejné konzultace se rovněž domnívala, že cíle programu stále odpovídají současným výzvám a potřebám v jejich členských státech. Pokračování projektů financovaných z programu dále zdůraznilo jeho relevantnost, neboť značná část příjemců získala finanční prostředky na projekty, které navazovaly na dřívější iniciativy a předchozí výsledky. To svědčí o tom, že podpora programu byla v souladu s potřebami a prioritami v minulosti, což zajistilo, že financování zůstalo v průběhu času relevantní.

Program Občané, rovnost, práva a hodnoty

Program CERV zůstává relevantní vzhledem ke svým cílům stanoveným v nařízení (EU) 2021/692[50]. Důkazy shromážděné pro účely tohoto hodnocení potvrzují nedostatky zjištěné v posouzení dopadů. EU čelí významným výzvám v oblasti rovnosti, práv a demokracie. Navzdory pokroku v některých oblastech se mnoho občanů EU stále setkává s diskriminací, násilím a nerovností. Pandemie COVID-19 a ruská útočná válka proti Ukrajině tyto problémy ještě zesílily, což se týká zejména zranitelných skupin, jako jsou děti, osoby se zdravotním postižením a ženy. Celkově tyto výzvy zdůrazňují potřebu zvýšeného úsilí o prosazování rovnosti, práv a demokracie v EU, včetně větší podpory občanské společnosti a iniciativ ke zvyšování povědomí.

Důkazy ukazují na **velmi silný soulad mezi potřebami cílových zúčastněných stran, včetně organizací občanské společnosti, a akcemi financovanými v rámci programu**, což přispívá ke schopnosti EU reagovat na výše uvedené výzvy. To nejenže přímo odpovídá poslání a strategii přijímajících organizací, ale také jim to umožňuje oslovit nové cílové skupiny. Příjemci se domnívali, že celoevropský rozměr rovněž odpovídá ambicím a potřebám organizací občanské společnosti uskutečňovat projekty zahrnující více zemí s cílem zvýšit míru učení a dopad.

Příjemci zdůraznili, že financování z programu CERV, stejně jako financování v rámci předchozích programů, přispělo k řešení klíčových priorit a iniciativ, které byly zásadní pro růst a udržitelnost jejich organizací. Finanční prostředky jim umožnily provádět projekty, které by jinak provést nemohly, a tyto projekty často vytvořily základ pro další projektovou práci[51].

Tematické zaměření výzev[52] zveřejněných v letech 2021–2023 bylo relevantní pro většinu zúčastněných stran, které byly konzultovány za účelem provedení tohoto hodnocení: je to jedna z hlavních předností programu. Některé nedostatky však přetrvávají, zejména pokud jde o větší začlenění témat týkajících se změny klimatu a energetiky, intersekcionality, poskytování služeb, dezinformací, válečných zločinů a podpory obětí. Program byl relevantní i pro jeho konečné příjemce, přičemž nejčastěji identifikovanou skupinou mezi těmi, kdo jej využili, byli „občané“.

[50] Článek 2 nařízení (EU) 2021/692 ze dne 28. dubna 2021.
[51] Pokud jde o přístupy a materiály.
[52] Jednalo se například o témata jako budování kapacit a povědomí o Listině základních práv EU; boj proti jakékoli formě nesnášenlivosti, rasismu, xenofobie a diskriminace; rovná účast a zastoupení žen a mužů v politickém a ekonomickém rozhodování a boj proti genderovým stereotypům; podpora demokratické angažovanosti prostřednictvím diskuse o budoucnosti Evropy a řada dalších.

Program již prokázal svou flexibilitu při přizpůsobování se měnícím se potřebám, a to jak pokud jde o procesy a postupy uplatňované v reakci na omezení v oblasti veřejného zdraví během pandemie COVID-19 a důsledky ruské útočné války proti Ukrajině, tak pokud jde o témata.

Stále existuje prostor pro další využití příležitostí, které přináší digitalizace. Přístup programu se vyvíjel tak, aby odpovídal tempu digitalizace, což je kritérium zahrnuté v obecných definicích pro poskytování finančních prostředků. Zdá se však, že tyto aspekty zatím nevyvolaly zájem ani schopnost reagovat na nabízené příležitosti, neboť dosud byl financován pouze malý počet nástrojů informačních a komunikačních technologií.

3. Závěry a získané poznatky

3.1 Závěry

Celkově lze říci, že **programy EfC a REC dosáhly svých cílů a program CERV rovněž dosahuje dobrého pokroku při plnění svých cílů.** Cíle programu CERV jsou i nadále velmi aktuální. Na základě výsledků tohoto hodnocení není důvod nepokračovat v plnění obecných a specifických cílů jednotlivých složek programu CERV, ani měnit cíle, přístup k jednotlivým složkám nebo přerozdělení témat mezi složkami.

Programy EfC i REC podporovaly projekty, které přinesly výsledky s potenciálem dlouhodobých dopadů[53]. Mnoho příjemců v obou programech získalo rovněž opakovaně granty na akce v rámci programu CERV.

V letech 2021 až 2023 **oslovil program CERV**, pokud jde o podpůrné činnosti a činnosti zaměřené na budování kapacit, **3 033 organizací občanské společnosti** ve všech členských státech. Celkově **se očekává, že se do projektů zadaných v letech 2021–2023 zapojí nejméně 44 milionů lidí. Projekty přispívají k výsledkům programu udržitelným způsobem.** Ačkoli je v polovině období příliš brzy na to, aby bylo možné činit konečné závěry o úspěšnosti a dopadu programu, vysoká míra konkurence, vysoká úroveň kontinuity projektů a úzký soulad mezi výzvami a prioritami EU naznačují, že projekty trvale přispívají k dosažení cílů programu.

Velmi vysoký podíl kvalitních projektů přispívá k plnění politických cílů. **Ve složkách týkajících se rovnosti, práv a genderové rovnosti a v oblasti boje proti násilí na ženách a dětech však existuje nedostatek finančních prostředků, který může omezit schopnost plnit cíle těchto složek programu CERV**.

Ačkoli předchozí programy již pokrývaly všechny členské státy, **v rámci programu CERV se zlepšila zeměpisná vyváženost** a zvýšil se podíl projektů ve východní Evropě. **Vnitrostátní kontaktní místa a služby, které poskytují potenciálním žadatelům, jsou hlavní předností programu**. Nicméně jejich opožděné jmenování nebo dokonce neexistence v některých členských státech EU zatím neměla za následek nedostatečné zastoupení příjemců z těchto členských států. **Viditelnost programu je stále omezená**; program je známý především mezi většími organizacemi s celoevropskými sítěmi.

Program CERV významně přispěl k prosazování genderové rovnosti, přičemž jeho osvědčené postupy by se mohly stát vzorem pro prosazování genderové rovnosti – a rovnosti obecně – prostřednictvím strategického financování a iniciativ. To souvisí s finančními příspěvky – každé čtvrté euro z grantů výrazně přispělo k genderové rovnosti. Přibližně polovina grantů financovala projekty úzce spjaté s podporou genderové rovnosti.

[53] Například: příležitost pro mladé lidi zapojit se do činnosti EU; zvýšení objemu získaných finančních prostředků a provozní kapacity zúčastněných organizací; vytvoření udržitelných výstupů a výsledků projektů, které lze opakovaně využívat a šířit; a přispění ke sdílení znalostí a zvyšování povědomí o konkrétních tématech v rámci tematické oblasti programů.

Nicméně důkazy poukázaly na to, že při řešení genderových otázek a otázek sociálního začleňování je třeba věnovat větší pozornost intersekcionalitě.

Vnější faktory, jako např. COVID-19, útočná válka Ruska proti Ukrajině a konkrétní vnitrostátní podmínky, měly na program CERV omezený vliv. Pandemie COVID-19 měla dopad na projektové činnosti financované z programu EfC i z programu REC; ačkoli si vyžádala nezbytné úpravy, povzbudila příjemce k lepšímu využívání digitálních technologií a spolupráci online.

Nové prvky programu CERV přinesly zvýšení efektivity pro Komisi a příjemce, neboť zlepšily předvídatelnost, posílily monitorování a snížily administrativní zátěž a zátěž spojenou s podáváním zpráv. Tyto prvky již zohlednily poznatky získané v rámci programů EfC a REC o potřebě zjednodušení a zavedly změny prováděné napříč programy EU. Proces podávání žádostí a podávání zpráv v rámci programu CERV je srovnatelný s programem REC, ale ve srovnání s programem EfC je pro menší příjemce, například města a obce, složitější (rovněž kvůli zavedení systému eGrants). Program CERV zavedl paušální financování, aby se dále snížila administrativní zátěž. Zdá se však, že zavedení jednotkových nákladů na institucionální úrovni Komise vedlo ke zvýšené složitosti, kterou ještě zhoršila skutečnost, že tyto jednotkové náklady neodrážejí skutečné náklady na činnosti a zavádějí nereálná omezení cestovních nákladů. **Díky mechanismům přerozdělování grantů je program CERV inkluzivnější než program REC, neboť umožňuje oslovit menší organizace a organizace na místní úrovni**. Nedostatek spolehlivého monitorovacího rámce pro program REC byl v rámci programu CERV řešen zjednodušením ukazatelů a zavedením specializovaných nástrojů pro shromažďování údajů.

Hlavní přínosy programu CERV přímo souvisí s projektem (a to s možností uplatnit požadovaný přístup), ale existují **i širší a společenské přínosy.** Patří mezi ně intenzivnější vytváření sítí a spolupráce v rámci EU, větší viditelnost a uznání organizací, které získávají finanční prostředky z programu CERV, a možnost vyzkoušet inovativní přístupy k řešení společenských výzev, rozšířit cílové skupiny projektů a zlepšit kapacity organizací.

Programy EfC, REC a CERV jsou v souladu s širšími politikami a prioritami EU a jejich cíle se vzájemně doplňují s cíli ostatních programů financování EU. Je pravděpodobné, že dopadů zjištěných v rámci programů EfC a REC by nebylo dosaženo bez zvláštní podpory na úrovni EU: příjemci by jen obtížně prováděli projekty obdobného rozsahu nebo se stejným dopadem.

Program CERV zaujímá v oblasti financování organizací občanské společnosti místo, které by jinak bylo prázdné. Díky své komplexní nabídce témat, celoevropskému záběru, specifickému zaměření na hodnoty EU, značnému objemu grantů, grantům na provozní náklady a mechanismům přerozdělování grantů je tento program zásadním zdrojem financování pro organizace prosazující hodnoty a práva EU. Jednou z klíčových výhod programu CERV je jeho schopnost poskytovat nezávislé zdroje financování, což organizacím umožňuje zachovat si nezávislost a sledovat své cíle bez nepřípustného ovlivňování. Jelikož je však nedostatek finančních prostředků stále značný, využívají příjemci i jiné zdroje financování, pokud se prolínají s tématy programu CERV a pokud je možná synergie.

Všechny tři programy plnily v oblasti financování úlohu, kterou by členské státy obecně nebyly schopny zastat.

Financování z programů EfC a REC mělo zásadní význam pro činnosti vyžadující přeshraniční spolupráci a širší evropskou perspektivu, neboť žádné podobné vnitrostátní nebo regionální režimy se nemohly vyrovnat jejich rozsahu a působnosti. Program EfC financoval činnosti, do nichž se zapojili občané a organizace z mnoha zúčastněných zemí, a

posiloval tak pocit evropské identity a sounáležitosti. Program REC přinesl nadnárodní výsledky, zejména v podobě zvýšení povědomí a porozumění právům a politikám, na něž se program vztahuje, vytvoření nebo posílení přeshraniční spolupráce a partnerství a vytvoření osvědčených postupů a nástrojů, které byly použity v různých členských státech.

Program CERV, stejně jako jeho předchůdci, přináší jasnou přidanou hodnotu. Pro mnoho organizací občanské společnosti je to jediný možný zdroj financování v této oblasti. **Dopady neexistence programu CERV by byly negativní a pravděpodobně by ovlivnily již tak se zmenšující občanský prostor v EU.** Dotklo by se to i dodržování zásad právního státu, základních práv a demokratického dialogu, genderové rovnosti a práv osob se zdravotním postižením. Pravděpodobně by došlo k nárůstu násilí na dětech, extremismu a radikalismu. Pocit identity evropského občana by se oslabil. Tyto závěry jsou podloženy důkazy shromážděnými pro toto hodnocení[54].

Je zřejmé, že je zapotřebí, aby program CERV pokračoval, neboť problémy, které měly tyto programy řešit, přetrvávají a v některých případech se ještě zhoršily, například rostoucí polarizace společnosti, nárůst populismu a extremismu a ohrožení hodnot EU. Mnohé z těchto nedostatků se ještě prohloubily v důsledku problémů, jako byla pandemie COVID-19 a následný hospodářský pokles. Potřeby, na jejichž řešení byly programy EfC, REC a CERV vytvořeny, **jsou tedy stále velmi aktuální** a zdá se, že budou **přetrvávat** i po zbytek tohoto víceletého finančního rámce.

3.2 Získané poznatky

Na základě závěrů průběžného hodnocení by se v rámci současného provádění programu CERV mohly řešit některé oblasti, v nichž je zapotřebí zlepšení nebo přijetí následných opatření.

Program vykázal v období 2021–2023 vynikající výkonnost, přičemž většina výsledků výrazně překračuje stanovené milníky a cíle. Možná bude nutné přehodnotit a revidovat cíle stanovené v rámci monitorování výkonnosti programu, aby lépe odrážely skutečnou kapacitu a dopad programu.

Mechanismy přerozdělování grantů prokázaly svou účinnost při řešení kritických potřeb v rámci sektoru občanské společnosti a pro cílové skupiny programu. Kromě pokračování tohoto systému by bylo vhodné zvážit i jeho případné rozšíření a zintenzivnění s cílem dále podpořit tento sektor a dosáhnout ještě většího dopadu.

Program CERV již oslovil velký počet osob. Je však známý především mezi většími organizacemi s celoevropskými sítěmi, což naznačuje, že by bylo možné zlepšit jeho dosah a uznání u širší cílové skupiny.

Pozoruhodným úspěchem je významný přínos programu k prosazování genderové rovnosti. Tento úspěch by mohl být vyzdvižen jako osvědčený postup a představen jako model pro další programy, které budou následovat, což názorně ukáže účinné způsoby podpory a prosazování genderové rovnosti – a rovnosti obecně – prostřednictvím strategického financování a iniciativ.

V neposlední řadě zůstává prostor pro další využití příležitostí, které přináší digitalizace na úrovni činností. Navzdory možnostem, které pracovní programy poskytují, se zdá, že tyto prvky zatím nevyvolaly zájem ani schopnost reagovat na nabízené příležitosti, neboť v porovnání s jinými typy činností byl dosud financován pouze malý počet nástrojů informačních a komunikačních technologií.

[54] Jako zdroje byly využity konzultace se zúčastněnými stranami a odborníky a sekundární výzkum relevantních trendů v členských státech EU.